

Fri programvare

Retten på din side

NUUG
Norwegian UNIX Users Group

sekretariat@nuug.no

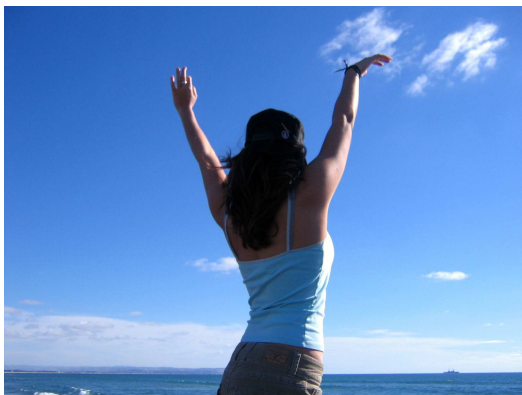

Fri programvare

av Runar Ingebrigtsen

Datamaskiner er et vesentlig element i vår hverdag, enten det er i form av arbeidsverktøy, til underholdning eller som kommunikasjonsbærer. Eller i det minste som en del av den generelle infrastrukturen vi alle benytter oss av. Instruksjonene som forteller datamaskinene hva de skal utføre kalles programvare.

Programvare er definert som åndsverk, og er gjenstand for nasjonale og internasjonale regler om opphavsrett. Det vil si at den som utvikler programvare har enerett til enhver utnyttelse av dette åndsverket. Ingen andre har noen rett til å bruke eller gjøre nytte av programvaren uten at opphavsmannen, den som har opphavsretten, gir sin tillatelse.

Fri programvare betyr at du har frihet til å behandle programvaren som om du selv hadde opphavsretten. Det vil si at du har fått tillatelse til å gjøre som du vil. Du kan fritt lage og dele, et ubegrenset antall kopier av programvaren. Det er ingen begrensninger i hva du kan bruke programvaren til, hvordan du kan bruke den eller hvorhen du kan bruke den. I tillegg har du fri tilgang til «oppskriften» til programvaren, eller kildekoden på fagspråk, slik at du kan tilpasse og endre den så mye du måtte ønske.

Nå lur du kanskje på hvorfor det er et poeng at du «kan gjøre som du vil?» Du opplever kanskje at du bruker datamaskinen «som du vil» allerede, selv om dine systemer ikke er «frie.» Den regulære programvareindustrien benytter ofte opphavsretten til å begrense hvilke tillatelser til bruk av programvaren deres. Lisensteksten som kommer med programvaren forteller deg hva du kan gjøre. De vanligste begrensningene du møter er at du ikke har lov til å hverken lage eller distribuere kopier, og du har ingen rett til innsyn i eller tilpassing av kildekoden. Bare for å kunne bruke programvaren lovlig må du vanligvis betale en lisensavgift.

nuug.no

Dette gjelder ikke fri programvare, som du kan bruke helt fritt. De eneste kostnadene som påløper med fri programvare er utgifter til installasjon, vedlikehold og support. Kostnader som uansett tilkommer ved bruk av programvare, også den som ikke er fri.

Fri programvare handler om å dele. Tusenvis av mennesker, universiteter, skoler, forskningsstasjoner og kommersielle virksomheter over hele verden bidrar. Programvaren de utvikler offentliggjøres på Internett under en «fri lisens», slik at programvaren kan hentes ned og brukes av andre. Andre som jobber med det samme studerer og videreutvikler kildekoden, som deretter føres tilbake til opphavsmannen. Slik sitter alle igjen med et bedre produkt, og lavere kostnader til utvikling, enn om de skulle jobbe hver for seg med like produkter.

Så hva er egentlig fri programvare? Det er retten til å gjøre som du selv vil med den teknologien du gjør deg avhengig av i hverdagen. Du burde alltid ha lov til å bytte leverandør av programvare uten å måtte bytte ut systemene, akkurat som du har lov til å bytte snekkerfirma uten å bytte ut huset. Friheten du får gjennom lisensavtalen til fri programvare sikrer deg at systemene er tilgjengelig på dine premisser. Dermed kan ingen andre avgjøre hvordan du forvalter det du har anskaffet på lovlig vis.